

UPA 126/126
03 maj 2016

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at søge igangsat et samarbejde med samtlige kommuner om afdækning af mulige tiltag til opnåelse af øget lighed mellem kommunerne i henseende til den enkelte kommunes mulighed for økonomisk at løfte de opgaver, som påhviler den, samt med henblik på at afdække de økonomiske og administrative konsekvenser af disse tiltag. Afdækningen skal omfatte den økonomiske udligningsmodel, men skal ikke begrænse sig hertil.

(Medlem af Inatsisartut Sara Olsvig, Inuit Ataqatigiit) Ane Hansen

Medlem af Inatsisartut Sara Olsvig har et forslag der handler om igangsættelse af samarbejde kommunerne imellem om afdækning af mulige tiltag, således man kan opnå større lighed.

Som forslagsstilleren siger, er spørgsmålet om større lighed et ansvar der påhviler os alle. Fra Inuit Ataqatigiit har vi vægtet at forslaget ikke vurderes som en delvis løsning, men at alle kommunerne er med i det, og derfor har vi debatteret forslaget med samtlige kommunalbestyrelser og de bygdebestyrelsesmedlemmer som havde mulighed for det. Og vi vil gerne benytte denne lejlighed til at sige tak til kommunalbestyrelserne og medlemmerne af Bygdebestyrelserne for deres omfattende og velargumenterede input i dette arbejde.

Vi må betegne vores status efter kommunesammenlægningerne som betænkelig, og mange føler at nærdemokratiet er vigende, at borgernes medvirken i udviklingen er formindsket og i de fleste steder savner man kontakt med de folkevalgte. Borgerne klager over en mere langsommelig service, specielt når det gælder servicering af børn, unge og de handicappede.

Men der er også fremskridt idet de meget ulige forhold for de forskellige kommuner er blevet mere udlignede, som man f.eks. kan se her i Kommuneqarfik Sermersooq hvor bygdebestyrelserne med tillid har fået deres egne ansvarsområder, og man ved oprettelse af lokale råd udvikler medinddragelse, og det at Borgmesteren har været meget synlig for at skabe en bedre kontakt mellem byerne og bygderne fortjener en ros og er til inspiration for de andre kommuner.

Men kommunesammenlægninger må betegnet som at have været helt nødvendige for den kommende økonomiske udvikling, for hvis vi skal have økonomisk fremgang var det bydende nødvendigt med ændringer, hvilket stadig er tilfældet. Vi kender alle de gode formål der var med kommunesammenlægningerne. De vigtige målsætninger kan kort ridses op som;

- At kommunerne skal servicere borgerne, at al borgerservicen som er varetaget af Selvstyret flyttes ud til kommunerne for mere fleksibelt at kunne servicere borgerne.
- At man skal reducere den omkostningstunge og ufleksible administration.
- At man skal opnå større lighed indenfor vilkårene for borgerne, og bane vejen for en større lighed i borgernes velfærd.
- At de folkevalgte i Selvstyret og Inatsisartut skal lave gode rammer ved lovarbejde.
- At man ved gode rammelovgivninginger skaber vilkår for at borgerne drive erhverv.

Og for at opnå disse mål har diverse Naalakkersuisut udstukket gode redskaber, som dog ikke har været så synlige ved skift af koalitioner. Naalakkersuisut har før og efter kommunesammenlægningerne udredt og udarbejdet rigtig gode redskaber med henblik på at skabe mere lige vilkår. Selvstyret og departementerne har udarbejdet en plan for overførsel af opgaver til kommunerne og lavet en tidsplan, men desværre er det gået meget langsomt med overførsel af opgaverne og man er gået i stå.

Et af de større udredninger har været Skatte- og Velfærdskommissionens store arbejde som pegede på, hvordan man kunne skabe større lighed og skabe muligheder.

Et af de igangværende udredninger handler om undersøgelser omkring krydssubsidiering mellem kommunerne for at finde ud af hvor borgerne betaler hvor meget, så man kan finde ud af pengestrømmen mellem kommunerne, men vi har endnu ikke set nogle resultater af dette arbejde...til trods for at det er en af de gode redskaber man ville få ift. at få mere lighed, og vi vil gerne benytte denne lejlighed til at spørge ind til, hvor langt man er nået i dette arbejde.

Vi må åbent snakke om og vurdere hvorfor vi ikke har nået alle disse gode målsætninger som vi havde for de nødvendige kommunesammenlægninger. For i dag kører vi stik imod nogle af målene, og overførslen af opgaver til kommunerne er helt stoppet. Vi kan endda sige, at vi kører i den modsatte retning idet nogle departementer arbejder for at fratage nogle områder fra kommunerne.

Det vil være interessant at vurdere og debattere den udmelding som KANUKOKA, som nu kun har delvist medlemskab af kommunerne, er fremkommet med fornylig.

De har en udmelding som skal forstås således, at selvom Naalakkersuisut er seriøse med overførslen af opgaverne til kommunerne, så er det på embedsværket's side at man er gået i stå. Forstået på den måde, at Departementernes embedsmænd anser kommunernes embedsmænd for værende for lavt kvalificerede, og at det er grunden til at forberedelser og aftaler går i stå. Dette er meget tankevækkende, og hvis vi skal fuldføre vore målsætninger må vi arbejde i takt og med respekt for hinanden, og vi må gå væk fra denne nedvurdering og samarbejde, hvad enten vi er politikere eller embedsmænd.

De som har fået den hårdeste medfart ved kommunesammenlægninger er Bygdebestyrelserne. Vi ved at nogle af bygdebestyrelser i nogle kommunerne har haft deres egne ansvarsområder, f.eks. her i Kommuneqarfiq Sermersooq. Men ved andre kommuner er vilkårene dårlige. I forrige år var jeg på rejse til bygderne i Diskobugten med Inuit Ataqatigiiti formand Sara Olsvig, og ved et af dem fik vi denne velargumenterede besked: "Vi er en bygdebestyrelse uden et ansvarsområde, uden beslutningskompetence og uden gehør udefra." Ved vores tur fik vi denne besked af bygdebestyrelserne. Og det er denne status man har for bygdebestyrelserne i Qaasuitsup Kommunua, de har ingen økonomisk kompetence, og hvis de f.eks. skal købe en spade, skal de henvende sig til den nærmeste by og stå i kø, somme tider i meget lang tid. De har ingen ansvarsområder, og ved indsendelse af deres mødereferater får de i de fleste tilfælde ingen respons. De oplever også, at de som de første får sparekniven, og ved nogle af kommunekontorerne i bygderne hvor man under velmagtsdagene havde en heldagsansættelse på 8 timer, har man reduceret det til 4 timer, og senest til 2 timer. Vi kan ikke være stolte af, at vi giver de ansatte sådanne vilkår som man ikke kan leve af, og dette er vist også gået arbejdssammenslutningen næse forbi, for disse forhold er ikke taget op.

Vi skrev en forespørgselsdebat ud fra vore observationer til Inatsisartus forårssamling sidste år "Debat om mere lige vilkår omkring ansvarsområder og rettigheder for bygdebestyrelserne" Vilklårene for bygdebestyrelserne må rettes op i tæt samarbejde med KANUNUPE, Bygdebestyrelserne sammenslutning. For at finde ud af, hvor meget borgerne i de forskellige regioner har der være undersøgelser, så man klart kan se, hvor pengene kommer hen fra hvilke kommuner til hvilke kommuner, hvor er resultaterne fra disse undersøgelser?

Den forhenværende formand for Naalakkersuisut holdt en konference for Bygderne, og herefter var der træf for bygdebestyrelserne i Ilulissat. Hvor er resultaterne henne? Det er beskæmmende at der ikke sker opfølgninger af disse konferencer, og forventningerne bliver ikke indfriet.

Efter kommunesammenlægningerne bad Qaasuitsup Kommunua om en yderligere deling. Sidste år fik indbyggerne i Qaasuitsup kommunua så en hasteafstemning med lovning på at kommunen ville blive delt inden valget i 2017, og koalitionen havde indskrevet hvorledes

delingen skulle være i deres aftale. Disse løfter om en deling må siges at sætte en begrænsning for hele kommunens fremtidige planer. Og vi vil gerne benytte denne lejlighed til at spørge, hvor langt man er i denne proces med opdelingen og om den er realistisk, for løftet var at lave denne deling inden kommunevalget i april næste år?

Befolkningstallet for vort land er ikke længere stigende, og aldrig har udflytningen til Danmark været så stor, så stor at den endda kan siges at være større end udflytningen til Nuuk fra andre byer på kysten. Dette har selvfølgelig indflydelse på udviklingen. Vi må arbejde for at befolkningstallet stiger igen, og vi må bestræbe os på en større lighed ved at tydeliggøre udviklingsplanerne for regionerne.

Man siger at udflytningen til landet største by, Nuuk, hvor der er stor boligmangel, er stor. Men det er ikke helt rigtigt, for udflytningen til Danmark er endnu større. Og det dalende befolkningstal ved de mindre byer skyldes også, at man ved kommunesammenslutningerne flyttede jobs ud til de centrale administrationer. Og dette har gjort at der kom endnu større afstand ift. kommunernes servicering af borgerne.

Men vi må videre, og fra Inuit Ataqatigiit mener vi, at et af de bedste redskaber til at skabe større lighed skal ske via lige skattevilkår. Som en af løsninger påpeger man, at skatteprocenten skal være ens for hele landet, men for Inuit Ataqatigiit har vi altid påpeget som en af løsningerne et progressiv beskatning for at opnå større lighed i samfundet.

Man må virkelig gøre noget ved Kommunesammenlægningens formål med at flytte ansvarsområder ud til kommunerne som også vil betyde udflytninger af jobs dertil.

For at vende denne ulighed blandt befolkningen kan vi ikke komme udenom at benytte Skatte- og velfærdskommissionens meget omfattende og udredte anbefalinger som et af de gode redskaber.

Men det er ikke nok at lave økonomisk udligninger, vi må også lave udligninger indenfor folkeskolen, for de handicappede, for de ældre, for krisecentre, for kulturen, indenfor sporten og for fritidstilbuddene.

Fra Inuit Ataqatigiit anbefaler vi, at Naalakkersuisut nedsætter et tværdirektoralt og tværfagligt administrativt koordinerende udvalg som i samarbejde med eksisterende politiske udvalg som har medlemmer fra Naalakkersuisut, borgmestre og KANUKOKA har det formål at skabe mere lighed.

Med disse ord anmoder vi om at forslaget inden andenbehandlingen bliver behandlet i finans- og skatteudvalget eller i de respektive udvalg som kan behandle emnet fyldestgørende.